

Lóczy: la pedagogia del respecte

Lóczy va ser un orfenat de Budapest (avui Institut Pikler) on Emmi Pikler va anar a treballar com a directora. Fou en aquest orfenat on Emmi Pikler va poder desenvolupar la seva pedagogia del respecte (donant-los molta llibertat d'acció).

Allà a Lóczy va desenvolupar la **Pedagogia Activa** des del Bressol i en nens i nenes que estan en una col·lectivitat, d'aquí la similitud amb els infants de l'Escola Bressol.

Aquesta pedagogia es va anar estenent a poc a poc per tota Hongria i finalment va traspasar a tota Europa.

El seu mètode

La ciència ens ensenya que tot acte volgut i executat activament pel subjecte té per aquest unes conseqüències immediates i a llarg termini molt més enriquidores que els actes imposats o suportats. Tanmateix, en la nostra societat, aquests descobriments no hi tenen cabuda: la imatge dels "nadons" està fixada. Encara se'l considera com a algú a qui hem d'ensenyar-li tot, o almenys, algú a qui hem de fer exercir les seves capacitats segons ens sembli important per al seu desenvolupament. Al mateix temps, no donem prou importància a les seves activitats ni als seus descobriments autònoms. Moltes vegades, involuntàriament, i moltes vegades amb bons arguments, l'adult impedeix que actui fora dels moments concrets que el mateix adult ha previst. Des de llavors, sovint, el nen passa una part del seu temps esperant: esperant que algú vagi cap a ell, esperant que arribi el moment de l'activitat, esperant créixer per variar-la; esperant passivament.

Com a educadores, hem de percebre a l'infant d'una altra manera: actiu per ell mateix i competent des del seu naixement, ric d'iniciatives i d'interès espontani pel seu entorn. Les condicions del seu entorn són les que determinen la possibilitat de dur a terme aquestes virtualitats.

Existeixen **quatre principis fonamentals** que són la base per a l'autonomia, el respecte i l'escolta cap a un nen capaç:

1. *El respecte a l'infant com a persona, com a ésser únic que estableix relacions i que influeix en els esdeveniments del seu entorn. I en conseqüència el valor d'una atenció el més individualitzada possible.*

2. *La llibertat de moviment i la conquesta de l'autonomia. El valor de l'activitat autònoma, basada en la iniciativa de l'infant que sorgeix del seu propi interès, que li proporciona satisfacció i que s'autoreforça pel resultat que n'obté. I en conseqüència el valor d'un entorn estimulants i ric que desperta aquest interès.*

El fet d'aconseguir allò que al nen li interessa funciona com a motor per emprendre iniciatives, el nen té ganes de fer més coses. El nen ha de ser lliure per prendre accions (llibertat de moviments). Treballar l'autonomia de l'infant no es pot concebre sense que l'infant tingui llibertat de moviment i que ho faci en un ambient segur.

Emmi Pikler deia que és molt important conèixer l'evolució de cada nen, no tant en relació a l'edat, sinó en relació al moment evolutiu en el que es troba.

3. *L'estabilitat, la regularitat, com a font de seguretat. El valor de les relacions personals estables, de la constància en les actituds educatives, i de la personalització de la relació entre adult i infant que proporcionen la seguretat necessària al petit per al seu progrés global.*

És important donar valor a una relació afectiva entre la persona adulta i l'infant i és important d'adaptar-la dins d'un marc constitucional.

Cada nen ha de rebre aquest valor afectiu, tots ho necessiten per créixer i ha de ser molt més treballat que el vincle mare-infant, ja que aquest ja ve donat de manera innata des del naixement o fins i tot abans.

A més, el nen ha de sentir que l'adult confia en ell ja que això també contribuirà a donar-li seguretat, però a la vegada també ha de sentir que l'adult està al seu costat i li dóna benestar, per tant, existeix una doble confiança: jo confio en el nen i el nen confia en mi.

4. *La pedagogia de la vida quotidiana, el valor de les petites coses, grans coses per als infants. La comunicació verbal de totes les actuacions que la persona adulta fa a l'infant. La suavitat dels gestos. La petició de la seva participació i l'espera atenta de la seva col·laboració en aquestes activitats quotidianes d'alimentació, higiene, vestit, etc.*

L'infant pren consciència d'ell mateix mentre rep de l'adult una gran cura en tots els moments que passa amb aquest. Per tant, cal que els adults tinguem molta cura de tots els aspectes que vénen de nosaltres: la parla, la mirada, l'escolta, el gest...

Importància del llenguatge

A l'Institut Lóczy les educadores parlen al nadó, al nen petit, sobretot en el moment de les atencions (per exemple: canvi de bolquers). En aquesta situació és més fàcil que l'educadora "conversi" fins i tot amb nadó enlloc de parlar-li mecànicament. L'escolta, li parla, espera la seva resposta i reacciona a la seva resposta. D'aquesta manera, les educadores informen al nadó de totes les coses que l'afecten i que afecten a la vida de grup. Explica allò que fa amb ells, el perquè ho fa... i això amb nens molt petits que encara no obeeixen ordres ni instruccions. Des de petits, els nens necessiten que les educadores es preocupin d'ells, que els parli, no només durant les atencions sinó també en altres moments del dia. El diàleg entre l'educadora i els infants s'inicia amb la mirada per acabar comunicant-se amb un to de veu suau i respectuós.

La mirada

Tots els infants tenen dret a ser mirats, a ser valorats, a dedicar-los una estoneta, encara que sigui curta, a cada nen.

Sovint ens trobem a l'aula amb infants que ens passen desapercebuts i cal que fem un esforç per dedicar-los la mateixa atenció que a la resta d'infants, tots necessiten una mirada.

És important aprofitar i donar valor a aquells moments en els que tenim una acció individual amb l'infant (moments de canvi de bolquer, el moment que li donem de menjar, el moment que el posem a dormir...).

La paraula

És important descriure les accions que fem amb el nen, verbalitzar tot allò que fem i enumerar totes les accions.

El fet de verbalitzar-ho tot ajuda al nen a situar-se i a prendre consciència de la relació entre la paraula i l'acció. Quan verbalitzem i enumerem les accions que farem ajuda a anticipar les accions i això també li dona seguretat al nen.

La paraula contribueix també que el nen comenci a ajudar en determinades situacions. Per exemple, si sempre li expliquem quan anem a posar-nos la jaqueta, possiblement, el nen, a poc a poc comenci a ajudar amb el braç per col·laborar en aquesta acció.

Les paraules que li donem al nen han de ser clares i entenedores, hem d'assegurar-nos que arribin a l'infant, i hem d'evitar dir segons quins comentaris fora de lloc als infants (relacionats amb les mares, a les maneres de fer dels nens...).

L'escolta

Hem d'escoltar als nens en base al que aquests ens estan expressant, no en base al que nosaltres volem sentir. Per exemple, si un nen té gana o son podem interpretar que aquest està cansat de les joguines que té perquè no el podem posar a dormir perquè ha de dinar abans.

Escoltar als infants és donar sortida a les seves necessitats i a vegades convé adaptar l'organització de l'aula o de l'escola a les necessitats dels nens.

El gest

És molt important com toquem i agafem als nens quan estem amb ells. El benestar d'aquests depèn de com els toquem, de com els agafem, ja que les primeres percepcions arriben als infants a través del tacte.

Les sensacions que li han de quedar als nens han de ser agradables i aquests tenen sensacions des que neixen.

A més, és molt important reflexionar sobre què li donen les nostres mans als infants a nivell de percepcions.

A l'EBM El Lligabosc, basant-nos en aquesta metodologia, vam establir unes normes bàsiques d'actuació:

- Cal saber escoltar amb tots els sentits i interpretar els seus missatges.
- Quan parlem amb els infants ens posem a la seva altura. I mentre els parlem, els mirem als ulls i establim una relació igual de respectuosa que si ho féssim amb un adult. Amb tendresa, sense cantarelles ni diminutius exagerats.

- No hem de menysprear la seva manera de comunicar-se ni la seva capacitat d'entendre o percebre els missatges. La seva capacitat de rebre'ls és molt més fina que la nostra, ja que no només "escolten" els missatges orals. Estan atents als gestos, al to de veu, i a tot allò amb el que acompanyem el llenguatge oral i que els adults gairebé no donem importància.
- Cal explicar-los què anem a fer en tot moment. No podem agafar un infant, que segurament està jugant, i sense dir-li res, estirar-lo per dur-lo al canviador.
- És molt important fomentar la seva autonomia respectant el temps necessari per dur-la a terme.
- Cada infant és únic. Cal que l'adult el respecti i li doni seguretat. Aquesta relació afectiva s'ha de treballar i guanyar-la dia a dia.
- **Eines de comunicació:**

La mirada. Al 0-3 la mirada és importantíssima. És un dels llenguatges que ells més dominen. És molt útil ja que podem fer-la servir en la distància. Una mirada tant pot alertar d'un perill, com dir: "Endavant. Fes-ho, que ja t'estic vigilant. Vetllo per tu." Amb la mirada podem aprovar una acció, o, al contrari, desaprovar-la. Tots els infants tenen dret a ser mirats, a ser valorats, a dedicar-los una estoneta, encara que sigui curta. Com a educador/a hem de trobar un moment per cada infant.

El gest. Com els toquem, com els agafem. La percepció ha de ser agradable.

La paraula. Cal verbalitzar tot el que li farem, o farem, abans d'actuar i amb un llenguatge entenedor i concís.

Hem d'utilitzar un to de veu tranquil i adequat a l'hora de dirigir-nos als infants. No cridem als adults quan alguna cosa no ens agrada, sinó que primer, exposem tranquil·lament el que no ens agrada. Amb els infants hem de fer el mateix, sense cridar ni exasperar-se.

L'empatia (Capacitat d'entendre la postura dels altres i viure com a propis els seus sentiments). Sovint és útil posar-se a la seva pell per intentar esbrinar com reben les nostres accions.

- Quan els proposem activitats o quan els nens/es interactuen amb el seu entorn (al pati, a l'aula a la sala polivalent o a qualsevol espai de l'escola) nosaltres **observarem** i no intervindrem directament. Respectarem en tot moment la iniciativa de cada nen/a, i el nostre paper serà el d'oferir un entorn segur, ric i adient.
Cada nen ha de desenvolupar-se al seu ritme, i nosaltres l'**acompanyarem**.
- El nostre objectiu és que el nen arribi a ser **autònom** i prengui consciència del que sap fer, del que ha après. El nen ha d'arribar a conèixer els seus límits, a tenir prudència i a tenir cura d'ell mateix. Els infants no són suïcides, davant del perill interroguen (amb la mirada) a l'adult referent. Per ells mateixos, si no ho veuen clar, no actuen, i no ho fan fins que es veuen capaços d'assolir-ho. Per això no l'ajudem a pujar i a baixar dels gronxadors, o del tobogan, ni dels diferents materials de psicomotricitat, sinó que nosaltres el que fem és **guiar-los, explicar-los-ho**, i cridar la seva atenció sobre allò que fan, perquè reflexionin i tinguin cura.

Ser educador/a a 0-3 és molt més que educar. És acompanyar, és compartir, és aprendre, és participar, és jugar, és estimar, és gaudir, és ...

En definitiva, és una manera de viure!